

वेळ : २. ३० मि.

गुण ७५

सुचना :

- १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- २) उजव्या बाजूकडील अंक हे गुण दर्शवितात.
- ३) गरजेनुसार उदाहरणे देऊन प्रश्न सोडवा.

प्रश्न १. खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा.

अ. 'भारतातील योग पर्यटनाचा विकास' या विषयावर संशोधकाला संशोधन करावयाचे आहे. यासाठी कोणत्याही तीन संभाव्य आणि असंभाव्य नमुना निवड पद्धती सुचवा की, ज्या वास्तविक माहिती संकलनासाठी विचारात घेतल्या जाऊ शकतात. या नमुना निवड पद्धती विचारात घेण्यामागची कारणे द्या.

१५

किंवा

ब. 'संशोधन ही उत्तम विचारप्रक्रिया आहे. यामध्ये अनेक पायऱ्या समाविष्ट असतात.' या विधानाला अनुसरून संशोधन प्रक्रियेतील विविध टप्पे स्पष्ट करा.

१५

प्रश्न २. खालील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ. संशोधन म्हणजे काय ? संशोधनाची मूलभूत उद्दिष्टे कोणती ?

८

ब. गुणात्मक आणि संख्यात्मक संशोधनातील फरक स्पष्ट करा.

७

किंवा

क. गृहीतक म्हणजे काय ? संशोधन अभ्यासामध्ये ते का महत्वाचे आहे ?

८

ड. संशोधन आराखडा म्हणजे काय ? बाह्य चल, नियंत्रित गट तसेच स्वतंत्र आणि अवलंबित चलांची संशोधन आराखड्यातील भूमिका स्पष्ट करा.

७

प्रश्न ३. खालील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ. असे मार्ग सुचवा की ज्यामध्ये प्राथमिक माहिती संकलन केले जाऊ शकते.

८

ब. माहिती विश्लेषणासाठी उपलब्ध असणाऱ्या विविध मोजमापांची परिमाणे वर्णन करा.

७

किंवा

क. माहिती संकलनासाठीच्या मुलाखत पद्धतीचे विविध प्रकार कोणते ?

ड. माहिती प्रक्रियेवर थोडक्यात टीप लिहा.

प्रश्न ४. खालील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

अ. जाहिरात क्षेत्रातील संशोधनाची संधी थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब. बार्थसच्या प्राथमिक आणि दुय्यम अवस्थांचा अर्थ स्पष्ट करा.

किंवा

क. सांकेतिकता म्हणजे काय ? सूचक आणि सूचित यांचा अर्थ समर्पक उदाहरणासह स्पष्ट करा.

ड. संशोधन अहवालाचा आराखडा तपशिलवार स्पष्ट करा.

प्रश्न ५. खालीलपैकी कोणत्याही तीन मुद्द्यांवर टीप लिहा.

अ. परिशिष्ट

ब. मानववंशशास्त्र

क. आशय विश्लेषण

ड. साहित्य समीक्षा

इ. सारणी पद्धत

*****

Note: i) All Questions are compulsory
ii) Figures to the right indicate full marks

Q1) A researcher wants to conduct a research on growth of 'Yoga Tourism' in India. Suggest three probability and three non-probability sampling methods that can be considered for actual data collection. Give reasons for the consideration of your sampling method. (15)

OR

Q1) 'Research is a well thought of process which involves many steps'. With respect to the given statement describe the various stages in the research process? (15)

Q2. a) What is research? What are the basic objectives of research? (8)
b) Bring out the difference between qualitative and quantitative research. (7)

OR

c) What is a hypothesis? Why is it important in a research study? (8)
d) What is a research design? What is the role of extraneous variable, control groups and dependent and independent variable in a research design? (7)

Q3. a) Illustrate the ways in which Primary Data can be collected. (8)
b) Describe the various types of measurement scales available for analyzing data. (7)

OR

c) What are the different types of interview method to collect data? (8)
d) Write a short note on processing of data. (7)

OR

Q4. a) Briefly explain the scope of research in advertising. (8)
b) Write a note on Barthes primary and secondary level of significance (7)

OR

c) What is semiotics? Explain the meaning of signifier and signified with relevant example. (8)
d) Elaborate the design of a research report. (7)

Q5 Write short notes on ANY THREE of the following. (15)

- a) Schedule
- b) Ethnography
- c) Content analysis
- d) Literature review
- e) Tabulation

*****